

Quan Himmler trepitjà Espanya

ANNA TOMÀS

NARRATIVA

Miquel Ferrà,
El dia que Himmler va anar als toros.
EDICIONS DE 1984. Barcelona, 2004.

Miquel Ferrà, *Faula del Mare Nostrum.*
EDICIONS DOCUMENTA BALEAR.
Mallorca, 2004.

Adolf Hitler volia ser el Déu de tothom i estar present, d'una manera o altra, en totes les cases d'Europa, fins i tot en aquelles que, com Espanya, estaven ja sota control feixista. L'operació Felix, segons la qual els nazis pretenien ocupar el regne de Franco amb part de les seves divisions, conquerir Gibraltar i fer-se els amos de l'Estret, estava ja perfectament projectada quan l'esgotament de forces en el front de l'Est obligà Hitler a retardar-la. Però mesos abans que els nazis es trobessin entre l'espasa i la paret, el cap de les SS, la Gestapo i els cossos de seguretat d'Alemanya, Heinrich Himmler, s'entrevistava al Palau del Pardo amb Franco i era obsequiat amb un espectacle de tauromàquia a Las Ventas. Partint d'aquests fets reals i mitjançant un personatge fictici, el tinent Heinz Hittorf, ajudant de Himmler, el novel·lista mallorquí Miquel Ferrà, autor de nombrosos títols d'investigació històrica, teixeix una novel·la sobre l'activitat del III Reich encaminada a garantir la puresa de la sang.

Abans de trobar-se amb el Caudillo i mentre esmorza amb totes les manduques amb què la majoria d'espanyols somiarien durant anys, Himmler és documentat pels seus ajudants sobre la naturalesa del dictador espanyol: "Franco és intel·ligent, astut i vocacionalment mili-

MIQUEL FERRÀ BARREJA REALITAT I FICCIO

tar [...]. No és, però, com solen dir, una rata de caserna. Sap regatejar com un àrab i divagar com un filòsof [...]. Potser, Mein Reichführer, sentirà vostè sorpresa en sentir la seva veu aflautada, no ens hem d'enganyar". Ironies a banda, una notícia corprenedora estava a punt de ser-li revelada al comandant de les SS. Sembla ser que Hitler planejava regalar a Franco un arbre genealògic i havia fet aquest encàrrec als especialistes en qüestions racials. Ara bé, el que el Führer no hauria imaginat mai és que el dictador espanyol, qualificat de nou Cid Campeador i tan avesat a adjudicar tot mal a la gran confabulació judeomacònica, era descendent d'hebreus conversos.

Divertida, satírica i realista quan toca relatar les brutalitats comeses pels nazis, és una novel·la summament recomanable. I és que, a més dels esdeveniments verídics que narra, recorda l'horror d'uns règims que somiaven d'eliminar o esterilitzar bona part de la població humana. El personatge de Hittorf està perfectament traçat. Al llarg de tota la novel·la destilla el seu cinisme, propi d'un nazi convençut, de manera que el lector no pot evitar esgarrifar-se davant un home que frivolitza amb el fet que l'abillament a ratlles dels deportats els serveix de pijama per al llarg somni de la mort.

El compromís de Ferrà amb els més desvalguts es pot contemplar també en un altre títol seu recentment publicat. *Faula del Mare Nostrum* és un recull de vint narracions que s'esdevenen en illes mediterrànies com ara les Balears, Sicília i Sardenya, entre d'altres.

Així trobem la llegenda de la menorquina Constança, que, després de demostrar en unes enginyoses proves la seva intel·ligència i honradesa, s'erigí en la companya del rabassut pirata Barba-rossa, una posició que aprofitaria per ajudar a molts dels seus compatriotes víctimes de l'esclavatge. En l'obra sobresurt també la història del comte de Castelnuovo, que, pres de gelosia, va tractar d'emmetzinar Giovanna d'Ansaldo per evitar que contragués matrimoni amb Rafel Martorell. Ara bé, aquesta obra no aconsegueix l'atractiu d'*El dia que Himmler va anar als toros* i és més un volum per a amants d'aquests relats que combinen els fonaments de realitat amb grans dosis de fantasia.

ASSAIG

Wayne Ellwood, *Casino Mundial. Claus de la globalització econòmica.* Traducció de Fina Marfà. INTERMÓN OXFAM. Barcelona, 2004.

Les poc més de cent-cinquanta pàgines de *Casino Mundial* són suficients a Wayne Ellwood per traçar una àmplia sinopsi de la història i la realitat actual de l'economia mundial. La globalització, explica d'entrada l'autor, és un procés antic, però que s'ha accelerat en el curs del darrer quart de segle gràcies a l'explosió de la informàtica, la supressió de les barreres comercials i l'expansió del poder polític i econòmic de les multinacionals. Els fluxos de capital representen avui en dia, explica Ellwood, una amenaça per a l'estabilitat de l'economia mundial perquè converteixen el món en un casino financer global. La desregulació de l'economia, juntament amb la desigualtat nord-sud i l'esfondrament ecològic, són arguments suficients per a l'autor d'aquest llibre per posar en qüestió els tan repetits beneficis de la globalització. Cal destacar el capítol final dedicat a elaborar un nou disseny per a l'economia mundial que inclou des de mesures de reforma de l'FMI i la creació d'una autoritat financera mundial fins a propostes per aturar l'especulació com la taxa Tobin. Tot plegat presentat amb una claredat expositiva que té per objectiu arribar a qualsevol lector interessat. X.F.

F. Xavier Baladía, *Abans que el temps ho esborri. Records dels anys d'esplendor i bohèmia de la burgesia catalana.* LA MAGRANA. Barcelona, 2004.

Construir la pau

XAVIERFILELLA

ASSAIG

Raül Romeva i Rueda,
Guerra, posguerra y paz. Pautas para el análisis y la intervención en contextos posbélicos o postacuerdo.
ICÀRIA. Barcelona, 2003.

Des de la caiguda del Mur de Berlín l'any 1989 la conflictivitat armada no tan sols no ha disminuït, sinó que, malgrat l'esperançadora fi de la Guerra Freda, ha augmentat considerablement. De llavors ençà es comptabilitzen una seixantena de conflictes armats amb una esfereïdora xifra de morts, ferits i refugiats. Aquestes guerres són, ben sovint, poc més que un saqueig oportunista comès per grups irregulars que no sempre són fàcils de diferenciar de les bandes criminals. Són guerres que s'assemblen més a les conflagracions intercomunitàries que no pas als conflictes internacionals a què ens havíem acostumat durant els anys de la Guerra Freda. La seva crueltat, però, no és inferior i es constata com, cada vegada més, la po-

blació civil s'ha anat convertint en el principal objectiu d'aquests conflictes.

La tipificació i examen del que ja s'han anomenat les noves guerres del segle XXI serveix a Raül Romeva, analista de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB i recentment escollit eurodiputat per Iniciativa, com a punt de partida d'una actualitzada reflexió sobre la construcció de la pau en el context de la conflictivitat armada de la postguerra freda. L'obra, encapçalada per un orientador pròleg de Rafael Grasa, mostra de quina manera la construcció de la pau és un punt de trobada en què convergeixen la resolució de conflictes, la investigació per a la pau i la cooperació per al desenvolupament. Dit en altres paraules: mediació, anàlisi i transformació. L'autor aposta per un enfocament que parteix d'un profund examen del conflicte i insisteix, una vegada i altra, en la necessitat d'impulsar una actuació perllongada en el temps per prevenir el retorn a la violència entre les parts confrontades.

LA INTERVENCIÓ INTERNACIONAL

La fi de les hostilitats, es recorda al lector, no significa ni molt menys que s'hagin resolt les causes del conflicte. Massa sovint, la

intervenció internacional es limita a ser una actuació d'emergència i excessivament mediàtica, que no té en compte que la veritable resolució dels conflictes exigeix impulsar programes d'ajuda al desenvolupament que promoguin la transformació de les raons de fons que motiven la conflagració. En aquest sentit, l'autor constata l'absència de perspectives integrades en la resolució de conflictes, així com l'excés de burocratització i desconexió de les instàncies internacionals implicades en la intervenció en contextos postbélicos.

Guerra, posguerra y paz és, doncs, una exhaustiva reflexió sobre les cada vegada més polèmiques intervencions internacionals per resoldre els conflictes armats. Raül Romeva, amb experiència personal en els casos croat i bosnià, ens recorda la necessitat de superar l'actual plantejament de la resolució de conflictes, tan sovint limitat al curt termini i lligat als interessos econòmics de les potències occidentals. De la seva percepció, sostinguda per l'experiència pràctica i una exhaustiva revisió teòrica, se'n desprenen algunes idees que poden ajudar a transformar les postguerres en una oportunitat per a la pau.

En Gip i la Mimi, els senyors Baladía, van mirar per última vegada la badia de Cadaqués des de s'Are-nella, mentre el sol es ponía serenament rere la muntanya del Pení per dormir el seu son mediterrani. Era l'esplèndid nou paisatge de fons de les seves vides. Exultants, van pujar sense presa al cotxe blanc i van tornar cap a Argentona. Aquest breu fragment il·lustra el plàcid viure de la burgesia catalana en els seus anys daurats que ens acosta Xavier Baladía en el seu primer llibre. A través de l'extravagant figura de Jaume Baladía, en Gip, un avantpassat de l'escriptor, el lector penetrarà en les vivències i actituds dels personatges més destacats de la societat de l'època: de Josep Pla, a Eugeni d'Ors i de Salvador Dalí a Sert, Picasso i Casas. El recorregut dels Baladía, que l'autor ressenya en trenta-tres quadres plens de passió i anhel, ens porta des dels paisatges d'Argentona i Cadaqués a la Barcelona cosmopolita i noctàmbula de la *Belle Époque*. És la darrera mirada a un món esplendorós i bohemi que no es tornarà a repetir. X.F.